

Előfizetési díj

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva:	
Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hónapra	1 „
Vidékről egy hónapra előfizetést nem fogadjunk el.	

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Szerkesztői szállás:

Belső-farkasutca 17. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények címzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adtnak vissza.

Hirdetési díjak:

Ötször hasábozott garmond sor 6 kr. ára
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppellik Alajos (Wollzeile 22), Haasen
stein et Vogler
Wien
Wallfischgasse nr. 10.

Nyilttéri cikkeik

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap

1873-dik évi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hónapra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kiküldése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadjunk el.

Az előfizetés pénznek, legcélszerűbben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálok.

A „KELET” kiadóhivatala

A szociális kérdés.

II.

(M. A.) Nemcsak a munkás osztályok életének egyetemes szépítő szereit gyártó modern alchimisták, hanem — csekély kivétellel — a szaktudományi elmélet két főirány is elhanyagolta ezen osztályok állapotának részletes elemzését s körismétését. A régibb úgy mint szabadkereskedési irány eleget vél tenni tana kívánalmainak, ha megszabadítja a munkát minden állami bilincstől s korlátlan versenyt teremt. Annak gondját, hogy a törvényhozás és jogosság figyelemmel legyen a munkások felmerülő szükségleteire, az érdeklettek fáradozására bizza, távol tartva a kormányt vagy államsegélynek minden beavatkozását. Az újabb „realistikus” irány elismeri ugyan a munka felszabadításának jótéteményeit, de ennél tovább menve nemcsak a szabadságban való önszűkítést kíván, hanem a nemzetgazdasági munka etikai oldalát, a munkások állapotának javítása végett a munkaadó, munkás és az állam közreműködését is hangsúlyozza. De ezen a chablouszeri eljárástól mentebb irány sem hatott még a kérdés mélyébe, vagyis nem fektette a szociális baj s az alkalmazandó gyógyszerek vizsgálatának munkáját a foglalkozás statisztikájának tanulmányozására.

Ezen utóbbi irány szóvivői ténynek veszik föl azt, hogy a vagyonosb osztályok vagy személyek a szegényebbeknél gyorsabban és gazdagabban képesek tőkéjüket s jövedelmüket értékesíteni. Ezen állítás csak abszolút értelemben igaz, mert a nagy vagyon nehezebben kezelhető, s éppen ezért aránylag kevesebbet is jövedelmez. Fontosabb egyébiránt ennél azon alapoknak vizsgálata, melyből általában a

vagyonok különbsége ered. S ez főleg az emberek testi s szellemi tulajdonainak természet alkotta különbsége, melyet a születés, s nevelési viszonyok még fokoznak. A természet adományait el kell fogadnunk, a mint vannak; a születési viszonyok, melyek szerint p. egyik gondos és becsületes, a másik erkölcstelen s gonosz szülőktől ered — szintén nem változtathatók meg.

Az emberek természeti, születési s nevelési egyenlőtlensége képezi főként a foglalkozás választásának s a keresetmódok elkülönítésének, s csak ezek idézik lényegében elő a vagyonkülönbséget. A keresetmódok különbségéből a népesség azon részére nehézedő bajok, melynek a kevésbé nyereséges és fáradságos munkáig jutottak, a mennyiben a dollog természetében rejlenek, orvosolhatlanok, minden egyéb azonban enyhíthető az emberi erőfeszítés által. E feladat megoldására szükséges azonban ismer-nünk a kereset-ágak viszonyait, s mindennek előtt statisticaillag azt, hogy mivel van dolgunk.

Az ember ellátási viszonyainak bármely javítását a termelés nagyobbodásának kell megelőzni. Termelési többlet nélkül nem léteznek eszközök a munkás-osztályok helyzetének jobbítására. Mert a gazdagoknak csekélyebb a száma, hogy sem lényegesen segíthetnénk a szegény munkásokon, ha talál-nánk is ártalmatlan szert a gazdagok feleslegének ily alkalmazására. A közép osztályoktól elvenni s az önállás nélküli munkásoknak adni valamit, csak elodázása, de nem orvoslása lenne a nyomasztó állapotnak.

Belátva azt, hogy a munkás osztályok helyzetének javítását a termelési többlet tételezi fel, azon kérdés áll elő, mely módok és eszközök által hozható létre a javaknak egyenletesebb felosztása? első sorban a törvény általi szabályozás ajánlikozik: de ennek utját állja az akadály, mely a történelem kezdetétől fogva okozója volt a szegénység és gazdagságnak, — t. i. az ember természeti adományainak s erőinek fönebb említett különbsége. Ha megakadályozhatjuk a törvényhozás azt, hogy egyik izmosabb fejlődést nyerjen testében, gazdagabbat szellemi képességeiben, szorgalom, takarékoság, mérséklet és elégtelenségben; ha kiirthatja a betegséget, gyöngeséget, ostobaságot, tunyaságot, kicsapongást, pazarlást és bűnököt, — akkor e kérdést is meg fogja oldhatni.

S még ha lehető volna is e megoldás, akkor szintén előállna a második kérdés, hogy vajjon mi a megoldásnak ára, s ha a szabadság az, vajjon többet fog-e érni a nyereség ezen áldozatnál?...

Ha tehát nem áll hatalmunkban a természet szerint fennálló egyenlőtlenség megszüntetése, s illetőleg a javak s termények egyenletes felosztása, még is lehetséges a különbségeket enyhíteni. S mert első sorban az államnak kötelessége megadni az egyének azon jogvédelmet s jótéteményeket, a melyekért az emberek állam-közösségében egyesültek — mert az egyes erők nem voltak elégségesek, — s melyekhez minden állampolgár te-

„KELET” TÁRCZÁJA.

A makacsságról.

(V — y.) A makacsság nem egyéb, mint a tul-zott önszeretet és önvágy egy ága, mely már a kis gyermeknél is mutatkozik, miként ezt a szülők és nevelők legjobban tudhatják, kik gyakran hasztalan iparkodnak ezen egyszóvala velők született hiba tovább terjedését megátolni. A gyermek — kinek mindent kezébe adnak, a mit csak kíván s mindent kedvére tesznek, a helyett, hogy a kívánt tárgyat általa vérték el, — szükségképen makacs kell hogy legyen.

El kellene néha-néha hagyni, hogy lármázza ki magát, anélkül, hogy sirására — mely előbb kérés volt, mely azonban nem sokára parancssá válhatik — egy szóval is figyeljén.

Föltétlen akarás vagy önféjűség, a legtöbb esetben karöltve jár a lángészszel, de még gyakrabban feltalálhatni azt a lányfejeknél, kik daczárának, hogy szemök és fülkéik van, sem nem látnak, em nem hallanak. Dacznak nevezzük a makacsságot, ha kívánsága tárgyát semmi más nem köpezi, mint az önféjűségből származott akarát, mely sem haszon, sem élvezetet tekintetbe nem vesz s mely közönségesen a gögnök kifolyása. Degyakran gyengeség-

hetsége szerint hozzájárulni tartozik; akkor nem utasíthatja el magát azon feladatot sem a jogállam, hogy többi kötelességeinek sérelme nélkül az érintett egyenlőtlenség következményeinek enyhítése föl gondoskodjék.

Kolozsvár, 1873. április 23.

(L—t.) Szeretnénk valamit tanulni a „Kolozsvári Közlöny”-től, — ha ugyan nem áttal komolyan is — és nemcsak csörgő sipkában — szóba állani egy ilyen eretnek lap egyik legigénytelenebb munkatársával.

A „Kelet” egyik közelebbi számában közölve volt a kolozsvári egyetem tanárainak kérelme az országgyűléshez, azon megjegyzések kíséretében, melyeket a kérelemre a „Hon”-tón. A „Kelet” t. szerkesztője, nem szólva a kérelem tárgyához, megjegyzést tett a „Hon”-azon indítványára, mely szerint a kolozsmonostori uradalom jövedelmei a kolozsvári egyetemre lennének fordítandók, azt mondván, hogy amaz uradalom jövedelmei a tényleges alapok szerént csak is katolikus tan-czélokra fordíthatók.

Nem tudjuk a „Kelet” t. szerkesztője honnan merítette az alapot ez állításhoz, de talán nem sértjük meg őt, ha nála sokkal illetékebb bírának tartjuk, a specialis katolikus ügyekben a „Kolozsvári Közlöny”, mint a mely bevallott katolikus politikai (!) lap. Már pedig a „K. Közlöny” reflectál a „Kelet” szerkesztőjének ama megjegyzésére s így szól: „A „Kelet” erre azon megjegyzést téve, hogy ez a vagyon, ez idő szerint csupán katolikus czélokra fordítható, — mi meg azt hangsúlyozzuk az illetékes körök figyelmét felhíván erre, hogy a kolozsmonostori uradalom az erdélyi katolikus status saját pénzen vásárolt tulajdona.”

Érdeklődve mind az ügy mind, különösen az igazság iránt, igyekeztünk magunknak tudomást szerezni e kérdés miben léte föl. Hirtelenében azonban nem állt rendelkezésünkre semmi más forrás, mint: „A magyar királyi jogakademia és joggyűjtemény története.” Hivatalos adatok alapján (Külön lenyomat a „Budapesti Közlönyből”), a másik pedig: „A kolozsvári rom. kath. nyilvános teljes gymnasium évkönyvei. VI. füzet, 1857. Értekező rész. Az erdélyi rom. katolikusok fő-tanintézete Kolozsvárt. Irta Vass József.

E két — azt hittük — szava bevezető és nagyon is illetékes forrás azonban nem tud semmit a „Kol. Közlöny” állítása szerénti „saját pénzen való vásárlásról” — s így, ha a „Kelet” t. szerkesztőjével szemben az előnyt a „Kol. Közlöny”-nek akarjuk is adni: mit csináljunk e hivatalos, meg e specialis katolikus forrással? Ezért szeretnénk ama t. lap-hól valamit tanulni.

am, melyet a törökök ostromolva tartottak, következő szavak valának felírva: „Az ur adta, az ur fogja elvenni!” Károly azonban egy más térképre, mely Rigát ábrázolta, a következő mondatot írta: „Az ur adta, de még az ördög se vegye el tőlem.”

A nárvai ütközetben — melyet 8000 svédjével, (kik mindnyájan harisnyában harcoltak, mivel csizmáikat az iszapban hagyták) 100,000 orosz ellen, tábornokai tanácsai ellenére, kiknek azt felelte, hogy az oroszok a kód miatt nem fogják látni, mily csekély számmal vagyunk — mint 18 éves fiúval vett részt.

Midőn Koppenhága előtt legelőször hallá a golyót fűtyolni és tábornokai közül egyik azt kérdezé, hogy vajjon lél-e? azt válaszolta, hogy ez leend ezental legkedvesebb zenéje.

Egy hosszú lovaglás alkalmával, melynél kísérete semminképp nem bírta őt követni, összerogyott lovára; Károly a nyergét s szerszámot hátára véve, a legközelebbi majornak indult, hol a gazda szemelátára, egy más lovat nyergelt, minek következménye az lón, hogy a gazdával jóformán hajba kapott; nem sokára kísérete is megérkezett, mely nem kissé csodálkozott, midőn a királyt a majossal küzdeni látta. Most vette a majoros észre, hogy kivel birkózott, a király lábához borult és kegyelemért esedezett, a nagytekű Károly nemcsak hogy megengedett neki, hanem bátorságáért meg is ajándékozta. Ha vala, mely alacsony kapu alatt kellett keresztül mennie, sohasem hajolt le, hanem mindig levának kellett

De lássuk röviden forrásainkat.

A hivatalos jelentés a kolozsmonostori uradalomnak első átszállásáról így szól: „Még XVI. század vége felé Báthori István — — — 1581 évi pünkösdi hó 12-ről kelt alapító levelében Kolozsvárra tudományos egyetem (universitás) állított fel. — — — Alapító fejedelem az új főtanintézet fennmaradását örök időkre biztosítani óhajtván, részére adományozta a kolozsmonostori apátságát, a hozzátartozó Monostor, Bács, Jegenye, Kajántó, Tyburcz és Bogártelke, Kolozsmegyében tekvő falvakkal együtt.” (L. i. m. 179 l.)

A hivatalos állítás szerint tehát nem vásár, hanem adományozás után szállt a kolozsmonostori uradalom a főtanintézetre.

A tanitást az intézetben a jezsuiták vették. Báthori Zsigmond azonban, a megyesi 1588-diki országgyűlés határozatának alapján kitiltá a jezsuitákat az országból s „időközben az intézet alapjául adományozott s már fennebb elősorolt javak is lefoglaltattak s a pura fiscalitások sorába igttattak,” 1742-ben azonban megint törvényhozásilag szálltak vissza a szerzetre.

Vásárról tehát itt sincsen szó:

Mária Terézia 1773-ban véglegesen föl-oszlátván a Jezsuita rendet, ennek javai a koronára szálltak s a királyné 1774. január 26-dikán 1834. szám alatt kelt rendeletet adott ki. „Ezen k. rendeletben a királynő minde-nekelőtt, bevezetésében hangsúlyozván a jezsuita rendnek végleges feloszlását, az ezen rend-től Erdélyben hirt s már fölemlített javakat, — — minden erdélyi alattvalóinak (omnium subditorum nostrorum) nevelésére (institutione) rendelte fordíttatni. Egszersmind ezen felekezeti nélküli országos tanalapot képező javak és jövedelmeinek kezelésére egy különös, egyedül a királynőtől függő commissiót rendelt felállíttatni.” (L. i. m. 182. l.)

A királyi rendelet további véleményes jelentést kívánt a k. fokormányzóságtól: „hogy mikép lehetne a kolozsvári egyetemet az erfurti egyetem mintájára, hol protestans tanárok is működnek — akkép berendezni, hogy az minden felekezeti ifjaknak tanulmányaik folytatására és bevégezésére alkalmas legyen” (L. i. m. 183. l.)

Eddig a hivatalos jelentés s mint látjuk, van benne szó kétszeri adományozásról, de vásárról nincs, sőt Mária Theresia még a „protestansokról” is kíván „protestans tanárok által” ez egyetemen gondoskodni.

De talán más történetről tud a boldogult Vass József, ki mint kegyesrendi, bizony-nyal nem hallgatta el, a mi felekezetére nézve előnyös lehetett.

meghajolnia. Makacsul ragaszkodott azon eszméhez is, hogy Lengyelország királyát — Ágostot, kit az északi háború okozójának tartott — trónjától megfosztja. Nem követte Oxenstierna és Piper, kora legnagyobb államférfiainak tanácsát sem, hogy a nárvai győzelem után az oroszokat, kik csaknem tökéletesen tönkre valának téve, tovább üldözze és ázsiai birodalmukba ismét visszatérle. De még átvősebb lett volna, Svédországra nézve, melynek tekintélyét rövid idő alatt, addig sohasem ismert fénypontra emelte, ha hadimenetrendjét, melynek homlokzatán nagy betűkkel ezen sorok valának felírva: „Lipcsétől Stokholmig” nagyobb figyelemre méltatta volna, de a makacsság, mely sem előnyt, sem kárt nem ismer, minden józan gondolatot háttérbe szorított.

Ha a dánokon vívott győzelem után, az oroszoknak és lengyeleknek a kívánt békét — melyet Péter áldozatokkal is kész volt megvásárolni — megadja, és mint békeszerző háza megyén, hogy erojét országáé és az — őt annyira szerető svédék java-és boldogítására fordítsa, ugy bizonyára egyike lett volna a történelem legnagyobb férfainak, és talán Gusztáv Adolfnál is nagyobb.

Mióta Stokholmot, melyet soha többé nem látott, odahagyta, soha sem ivott bort, hanem csak vizet, égya puhaföld, takarója pedig kópönyege volt; rozskenyér s a leggyyszerűbb ételek diszték asztalát, mely többnyire a zöld fű volt.

Idézett művében részletes leírását adván a jezsuiták behozatalának, közli magának Báthori Istvánnak alapító levelét, melylyel a fennebb már ugynevezett javakat „commemoratio Collegio Societatis Jesu dedimus, donavimus et contulimus.“ (L. az évköny 9—10 lapjait.)

Itt is tehát adományozás, de nem vásár. Vass József továbbá lángoló rokonszenvet tanúsító rövid történetét adja a jezsuiták viszonyosságainak, áttér Bethlen Gábor fejedelemiségének idejére s közli Medgyesen, 1615. november 14-én kelt oklevelének töredékét, mely szerint: „Mi is az úr-lakosok végeztével egy voksulat begyűztünk, s általában és külön a római hitvallóknak megengedjük, hogy ők a Kolozs-Monostoron épült, Kolozsmegyében levő zárdát, kinyithassák, belémelessenek, oda papokat vihessenek sat.“ (L. az évkönyv 12 lapját.)

Mária Theresia fentebb idézett rendeletéről már semmit sem tud Vass József ur s csak a rend 1773-ban történt feloszlatásáról és Kolozsvárról való eltávozásukról emlékezik meg, „az épületek bezáratván, néhány évig úgy sinlettek, miglen új koruk derült,“ — t. i. midőn a piaristák költöztek be 1776-ban.

Nem hihető azonban, hogy Vass József, ha vásárlás történik vala, arról meg ne emlékezzék volna, — s így minden szorgos keresésünk daczára sem tudunk rájönni, honnan meríti a „Kol. Közlöny“ azt az állítást, hogy a kolozsmonostori uradalom az erd. cath. status saját pénzén vásárolt tulajdona.

Nem bocsátkozunk itt Mária Theresia idézett rendeletének, melyről Pater Vass feltűnőleg hallgat, boncolgatásába, — ámbár nagyon érdekes, hogy miként kívánt a b. e. királynő „minden“ alattvalójának neveltetéséről gondoskodni a kolozsmonostori uradalom s a többi falvak adományozása által. Mi csak egy leczkét kérünk a „Kolozsvári Közlöny“-től, hogy miként kell az idéztük forrásokat interpretálnunk, hogy igazat adhasunk állításának.

Az ügyet magát majd ellátja a törvényhozás.

— A delegáció tárgyalásainak folyama s befejezése, — mint Bécsből írják, — az ügyek jelen állása szerint a következőképp fog alakulni. 22-ikén befejezi a magyar delegáció a pénzügyi albizottság jelentéseit a pénzügyminiszterium költségvetése s a zárszámadások tárgyában; holnapután kedden elintézi a tengerészeti költségvetést s ugyanazon napon meg fog választani a hetes albizottság, mely az osztrák delegáció hason albizottságával az eltérések fölötti megegyezést előkészíti. Szerán nem lehet már nyilvános ülés. E napon u. i. a főrendi tagok Pestre utaznak, hogy a f. hó 25-én tartandó főrendi ülésben, a melyben a költségvetés tárgyalása megkezdetik, megjelenhessenek.

A főrendek elvégzik e héten a budgetet és jövő héten folytathatja a magyar delegáció nyilvános üléseit. Időközben a hadügyi albizottság tárgyalni fogja a hadügyminiszter újabb előterjesztéseit, nevezetesen a világtárlat alkalmából a bécsi helyőrség részére kért drágasági pótlék iránti előterjesztést. A legfontosabb azonban, mit az albizottság még e héten tárgyalni fog, a Skene-féle szerződés megvizsgálására kiküldött enquéte jelentése. Az albizottság e részbeni véleménye valószínűleg már a jövő héten a delegáció plenuma elé fog kerülni.

Az osztrák delegációtól nem várhatni egyhamar izenetet, minthogy nyilvános üléseit csak néhány nap múlva fogja megkezdeni. Miután tehát az összeegyeztető bizottság a legjobb esetben csak a jövő hét közepe felé kezdheti meg működését, és a differenciális pontok nem csekély számúak, sőt a közös szavazás esete is nagyon könnyen beállhat, nincs mód, hogy a delegáció május 5—6 dika előtt tárgyalásait befejezhessék.

— A magyar delegatio 21-én elfogadta a pénzügyminiszterium budgetjét, a legfőbb számvevőszék szükségletét és az 1873. évre a hivatalnokok drágasági pótlékát a bizottság jelentése szerint; továbbá elfogadott a legfőbb számvevőszék koordinálására vonatkozó indítvány, a nyugdíjtörvényre és a közös aktívákra vonatkozó előterjesztések, végül az 1872. az évi zárszámadás. — Az erre következő zárt ülésben a munkabeosztás volt megállapítandó, miután azonban az osztrák delegáció munkaideje nem volt tudva és az idő, melyben a főlemelési enquéte jelentést fog tenni határozatlan, határozat nem hozott.

— Osztrák magyar követi a pápai széknél a még mindig betegeskedő báró Kubeck helyett az addigi kopenhágai követ, gróf Paar van kizemelve. Ez ugyanaz a diplomata, ki 1859-ben turini osztrák ügyvivő volt az akkori szárd udvarnál és mint olyan átadta a hadüzenetet. Midőn néhány év előtt a florencei követség betöltése jött szóba, előbb gr

Paar hozott indítványba ez állára, Victor Emanuel kormányában azonban visszautasította őt, mert igen kellemetlen emlékeket idézett föl. Ma a pápa mellett az olasz kormány is Rómában székel és külügyi hivatalunk, bár ismeri az olasz udvar ellenszenvét gr. Paar irányában, még is oda küldi őt. Gróf Paar ugyancsak IX. Pius mellett lesz meghitelve, a Quirinálban azonban természetesen nem igen barátságos szemmel fogják nézni e kinevezést.

— A királyföldi németek és a kath. szászok — írja a Hon — igen nagy része tiltakozni készül a szászok 12 pontja és a Tóth Vilmos tjavaslata ellen s csatlakozik a románok és magyarok programjához. Ez iránt már javában folynak a királyföldön a nevezett lap szerint — az agitációk.

A közös hadsereg.

a delegatio öt évi működése alatt

(Bujanovics Sándor hadügyi előadó beszédéből, melyet a magyar delegatio április 18-iki Bécsemben tartott ülésében mondott.)

(Folytatás)

Ha ezekhez hozzá teszem a katonai nevelőintézetek beszüntését s a katonai tanintézetek reformját, a nem magán természetű alapoknak a közös hadügyminiszterium kezeléséből való kiválasztását, a katonai egészségügynek a tudomány mai állásához mért gyökeres reformját, továbbá az új előléptetés szabályzat életbeléptetését vázoltam s elősoroltam a reform főbb, már életbe léptetett: mozzanatait, mihez a nyugdíjazási rendszer, a katonai igazságügy reformja, a laktanyázási rendszer, valamint az élelmezési és felszerelési ügy folyamatban levő átalakítása is járul.

Hogy a közös hadsereg jelenlegi állapotának lehetőleg hű képet nyújtsam, szükséges a létrehozott átalakítások fontosabbjait egyenkint röviden megvilágítanom.

A hátultöltő löfőgyverek feltalálása folytán szükségessé vált, a közös hadsereg összes löfőgyvereinek részben átalakítása, részben új hátultöltő gyverek beszerzése. Az első szükségleteknek megfelelt ugyan a régi gyvereknek a Wänzl-féle rendszer szerinti átalakítása, s a hátultöltő gyverek tökéletesítése terén tett haladás egyrészt, az átalakított gyvereknek elhasznált volta, más részt szükségessé tették az egész közös hadsereg részére új hátultöltő gyverek beszerzését a kezelés egyszerűsége, a tüzelés gyorsasága és praecisiója szempontjából egyaránt kitűnő s a kívánalmaknak megfelelő Werndl-féle rendszer fogadtatott el a közös hadsereg régi tüzelő gyvereztetül s az eddig a rendkívüli szükségletben megszavazott összegek felhasználása által, ma már az összes vadász csapatok ilyenféle gyvereztetül, az összes lovasság ilyenféle karabélyokkal van ellátva s ezen kívül a sorjalog ezredek is fokozatosan ily gyverekkel láttatnak el, a Werndl-féle gyverkészlet ma már 400.000 gyvert tesz; s 43 sorjalog ezred szükséglete fedezve van, míg 37 sorjalog ezred számára ilyenmő gyver hiányzik s ugy ezen szükséglet pótlása, mint a háború esetén olyanynira fontos tartalékbeszlet felállítása, még több ideig igénybe fogja venni a monarchia közös pénzügyeit.

A gyverzet átalakítása az ágyukra is kiterjesztetvén, különösen a monarchiában fenálló várak és erődített helyek, új rendszerű várágukkal látattak el.

A véderőkről szóló törvény következtében a közös hadsereg létszámának emelése ép úgy, mint az utolsó évek hadjárataiból merített tapasztalások kiderítették azt, hogy az egyes gyvernemeknek egymáshoz való arányai nem felelnek már meg a jelenlegi haditudomány kívánalmainak; jelesül, hogy a lovasság és tüzérség száma messze túlszárnyaltaik más államok hadseregeiben ugyanezen gyvernem által; — hogy ezen nagyon is kirívó és érezhető hiányon segítve legyen, s minthogy háború esete csakis a tényleges szolgálatban levő lovasság használható fel az első felvonulásnál, a közös hadsereg lovasságának béke létszáma, a közös hadügyminiszterium előterjesztésére, századonként 30 legényre szaporítottatott, miáltal lovasságunknak összes békelétszáma 8.610 emberrel és 7,626 lóval emeltetett, úgy hogy jelenleg az első pillanatban mozgósítható 42,148 emberből és 37,023 lóból áll, miáltal a gyolagság és lovasság közt fenálló arány javult ugyan, ámbár az még mindig a többi európai nagy államok hadseregeiben fennálló arányához képest, kedvezőtlennek mondható.

Szintugy kitüntette a tapasztalás a tábori tüzérség számának, a harcászok növekedett számához képest szerfelett csekély voltát, mi figyelembe véve a tüzérségi gyverek fontosságát, a közös hadügyminiszteriumot egy új tüzérezred felállításának javaslatba hozatalára és az 1872-ik évi közös költségvetés megállapítására kiküldött országos bizottságot a kimutatott hiány elismerése mellett, ezen új tüzérezred felállításának elfogadására, valamint az összes tüzérség békelétszámának felemelésére indította, annál is inkább, minthogy a jelenlegi lét és löveg szám mellett is, mely 13 ezredből, ezredenként 14 üteggel áll, a lövegek száma 1456-ot tesz, mi 1000 harcosra átlag 2¹/₂ ágyut tesz, mely

arány a többi európai nagy hadseregekben nagyobbára majd mindenütt meg van már haladva. A tüzérség számának szaporítása maga után vonta a szerkezeti csapat létszámának szaporítását is, mi 36 új századkeret felállításával meg is történt. Hasonlóképp az egyes gyvernemek közti helyes arányok létrehozatala s a hadsereg szervezetének a hadtudomány mai állásának megfelelő alakítása következtében szaporítottatott a hadmérnöki és utászcsapat békelétszáma, és állítottatott fela hadsereg gyors mozgulatára nézve olyannyira fontos tábori vasuti osztályok.

A közös hadügyminiszter a magyar országos bizottságok törekvéseinek helyességét elismerve még az 1871-ik évi közös költségvetés megállapítására kiküldött országos bizottságok elé egy előterjesztéssel járult, mely szerint a hadcsapatoknak hadkiegészítő kerületeikbe, vagy lehetőségig azok közelébe való elhelyezése, az elhelyezés állandósítása s az ezen elhelyezésre állapított, a háború eseteire elfogadott csatarendnek megfelelő béke adminisztratio, vagy is röviden mondva, a területi divíziók rendszere, a közös hadsereg adminisztrációjának alapjául elfogadtatott s ma már nagy részben életbe is léptetett.

Ezen rendszer elfogadását sürgették az országos bizottságok; ezen rendszer fogadtatott el a közös hadügyminiszterium által a közös hadsereg állandó elhelyezése és béke adminisztrációjának alapjául és léptetett már nagy részben életbe; — teljes következetességgel még e rendszer az elhelyezés ügyében fennálló akadályok miatt életbeléptetve ma még nincsen, de alapjai ezen rendszernek le vannak téve, nagy részt a rendszer keresztül is van vive, minek bizonyosságul csak azt vagyok bátor megnevezni, hogy csupán az 1872-ik évben 75 ezred tetített mozgásba, részint hadkiegészítő kerületébe, részint annak közelében leendő elhelyeztetés céljából, — s ez által a közös hadsereg gyors mozgósítása s harcalképességének melése eérdekében nem jelentéktelen változás eszközöltetett.

(Folyt. köv.)

Bécsi levél.

Ápril 20-kán 1873.

Gizella főhercegnő esküvéje az „augustiner“ udv. templomba ment végbe, már egy negyed 11-kor az emelvényeken nem lehetett helyet kapni s a ki perczekel később jött, az belépti jeggyel is kívül rekedt — ha jegye nem a méltóságok, udv. hölgyek s törvényhozók számára fenntartott valamelyik helyre szolt.

A kocsi végtelen sora imposans látványt nyújtott s az utcákon ez alkalommal a magyarság hódított leginkább pompás fogatjaival s kocsi és huszár-személyzetével, valamint a vendégek sokaságával. Az egyháznak — melyben egykor királynénk is esküdt — csak főhajóját hagyták szabadon, a mellék hajók függönyzetekkel voltak elzárva. A templom közepén két emelvény nők számára, előtte pedig a törvényhozó testületek, küldöttségek és delegatusok részére elzárt hely állott. A hajó elején balra a palota-hölgyek, átellenben a főméltóságok foglaltak helyet.

Az emelvények vörössel voltak bevonva.

3000 gyertya égett tömördek csillárban s oly rendkívüli füstöt, gozt terjesztett köröskörül a templomban, hogy az emelvényről is csak kevesen láthattak valamit. Rekenő hőség, tolongás, szorongás — jutott osztályrészül annak, a ki bejutott.

12-kor indult meg a menet a várpalotából a belső folyosókon végig az egyházba. Az öltözeteket nem szükséges leírnom, mert a hírlapok már több nappal előbb közölték a királynő s a menyasszony páratlan öltözékét. A mit nem közöltek — az az uszályák hosszúsága.

Uszálytenger hullámzott végig az egyházban. A királyné s a menyasszonynak uszálya legalább négy ölynyre nyúlt ki, a főherceggasszonnyoké jó két ölynre. Nem apródkodt hordták; hanem a főudvarmesternők, a négy öleket két-két bolyg, az apródkok mellettük mentek és rendezgették, segédkeztet nyújtottak.

Most megszólal a vörös kabátos udvari egyházzenekar, az udvar a megszabott rendben vonul az oltárhoz s helyezkedik el. Maga az esketés szertartása a kitűzött programhoz képest meg végbe. Ágyulások, puskapopogás és a bécsi templomok valamennyi harangjának szava hirdette, hogy Gizella főherceggasszony immár letette hajadoni koszoruját. A jelenetet azonban csak félhomályban láthatta az ember, a sok ezer gyertya gőze s forróságától délibabosan reggő levegőn át a mit tudhatunk, csak annyi, hogy most imádkoznak s mindenki letérdel — majd befejezték imádjukat s mindenki fölkel — Rauscher prédikál — de szónoklata nem ballatszik hozánk, s a szertartás ezzel be van fejezve.

A nagy párázattal nem birt megmérközni sem a gyémántok ragyogása, sem a zene. A fülledt templomból csak nehezen juthat ki a fényes közönség.

... Délutáni 4 óra, egész Bécs a versenyterre siet, a Ringen végig robognak a fényesnél fényesebb fogatok, de a hivatalos világ a várpalotában van.

A Bellária bástyáján szemben Andrassy gr palotájával, az udv. kocsi hoszu sora áll, köztük egy hatfogatu díszkocsi fullajtárokkal.

A boldog pár távozik.

Áldás kíséri és ez áldásba nemcsak az osztrák székvarós jókívánatai vegyülnek, abból a „szép hazából,“ melynek Gizella főherceggasszony — már most bajor királyi hercegné meleg üdvözlését küldte, a Tisza-Duna mentől is sok-sok rokonszenves öhaj követi édes anyja hazájába

A pályaudvarban nemcsak a főhercegek és főhercegnők, hanem a két miniszterium tagjai is vártak a távozó párra s bucsúztak tőle. Az udvari méltóságok — a várakban tisztelegtek utoljára. Ő Felsége a király bajor egyenruhát s bajor rendjeleket viselt. Gizella hercegnő édes anyjával jött mindketten igen meg voltak hatva, a főhercegnő zokogva bucsúzott — különösen feltűnt még a koronaherceg megilletődése, szeretete — melylyel nővére iránt viseltetik — könnyes szemében és arcának fájdalmas kifejezésében élénken visszatükröződött. Nagyon nehezen vált meg ifjúsága kedves társától.

Román lapszemle.

A „Federatiunea“ 26. számában a vezércikk újolag neki esik br. Apor Károly marosvásárhelyi kir. táblai elnöknek s a régóta elcsipelt Tofalvi ügyet ajánlja Pauler minister figyelmébe, nem kívánván egyebet csak hogy most egy fél évtized lefolyta után br. Apor függesztessék fel hivatalától, s állítsák a vádlottak padjára, fenyegetőzve, hogy ha ezt nem teszi meg, az esetben az országgyűlés elé viszi az ügyet, s ott fogják ugyanezt kérni, mivel a mig br. Apor kitisztázva nem lesz az azon ügyben leteit számos eskü vádjá alól, addig az igazságszolgáltatás élen nem állhat.

A „Gazeta Transilvănă“ írja: Több elhalaszthatatlan dolgunk, a melyek kiválóan nemzeti fontosságúknál fogva lapunk hasábjait erősen betöltik, kénytelenitene, hogy elhalasszuk számos beküldött cikk kiadását. Jó jel az, a midőn az értelmiség egyetértőleg iparkodik a nyilvánosság küzdterére lépni, s iparkodik nézeteit a nemzeti egyenlőség s szabadságtárgyában közre téve, azokat másokkal megismertetni. Huszanöt esztendeje lesz a jelen év május 3-án, jó naptár szerint, a midőn az erdélyi román nemzet a geniusától vezettetve, magát minden más együtt lakó nemzetektől függetlennek nyilvánította. Ez igazi nemzeti ünnep, s méltó arra, hogy a legnagyobb kegyelettel legyen megülvé. Csak hogy a midőn ilyes dolgokhoz fogunk, mindenekelőtt egyetértésre van szükség a nemzetnek, mert a nélkül az egész semmit sem ér.

A Bukaresti „Reforma“ azon kérdést intézi több romániai egyénhez: hogy görögök-e vagy románok? Intézi pedig ezt olyanokhoz, a kik a román névvel helykétkednek s részesülnek mindazon hazafias és politikai jogok s előnyökben, a melyben minden román polgár részesül, s a tetteikben még is görögök, — és viperák, a melyet a románnemzet a kebelén táplál és melegen; s ok soha egyebet nem csinálnak, mint mérget csepegtetnek be a román nemzet ereibe. Okot ezen kikelésre jelenben az Iis nevű görög lap szolgáltatott, a melyben több görög köszönetet mond a görög kormányának a Laurion bányák kérdésében tanúsított magatartásáért, s a melynek az élen két Romániai befolyásos és tekintélyes egyén szerepelt görög, a kik közül pedig az egyik Bukaresti bankár, a másik pedig a romániai képviselői kamarának a tagja.

A hazai román lapok most ugylászik, hogy a hosszas veszekedés s polemizálásal nagy későre felakarnak hagyni s legalább egyidőre békét kívánnak kötni. Oka pedig ennek, hogy közeledik a 1848. év május 15-én tartott Balázsfalvi gyűlés 25-ik évfordulója s ezt megakarják ülni, a nép méltóságához képest. A „Gazeta“ ez okból felhívja a románságot, hogy a 25 éves jubileum megtartására nézve, ezélszerül volna hogy minden nézet és pártédek s különbségtől eltekintve, gyűljenek össze a románok a szabadság mezejére (a balázsfalvi rét, a hol 1848-ban a gyűlés tartott) s ott az isten szabad ege alatt, fogadjanak örökök egyetértést és solidaritást. Azok pedig a kik ezt tenni vonakodnak, legyenek kitagadva a nemzet kebeléből.

Nem tudjuk, hogy a román nemzet mennyire fogja ezen ajánlatot pártolni — s bele fog-e egyedni az eskü és átok szertartásába, hanem azt hisszük, hogy annál sokkal czélszerűbb lenne, hogy a nemzet ne paradirozze, ne tartson hazafias dictiózásokat, hanem iparkodjék arra, hogy a már oly rég óhajtott s mondhatni életszükségleté vált congressus megtartassék, s az eszmék tisztázásának a komoly vitát, közás terén, ott, a hol ennek helye és ideje van, ne pedig frazisok, s netalán újabb pronunciamentak kiadása által zavarják még jobban össze, ezen már ugyis oly annyira összezavart ügyet.

Az ünnepélyes jubileum tartása nagyon szép és kegyeletos eszme, csak hogy azt nem lehet egy olyan kardnak tekinteni, mint a milyennel Nagy Sándor a gordiusi csomót szétvágta volt. Azért, ha már meg akarán ünnepelni a román nemzet a 1848 év jubileumát, arra nézve legszebb lenne az, ha egyszer előbb magok között tisztázva az eszméket, kezét nyújt a többi nemzetársaiknak, s az 1873 évet teszi az által nevezetessé, hogy egy oly szövetséget, a barátságot szerzett, a mely a még egy

résről a köz baze erősítését s felvirágzását eszközöli, másrészt saját magának válik legnagyobb hasznára az által, hogy megtermi az óhajtott nyugalmát, s az ezzel járó haladást.

Ezt kellene 1848-nak az emlékére megtenni, s akkor ez lenne a nemzet életében a legemlékeztetőbb esztendő.

Külföldi szemle.

Kolozsvár, april 22.

A strassburgi polgármester, francia érzelmek miatt apt. 7-én fölmentetett állásától a német kormány által. Nevezett város tanácsának 33 tagja közül 18-an tiltakoztak ez eljárás ellen s kijelenték a kerületi elnöknek, hogy csak oly polgármestert fognak elismerni, ki egyszersmind a tanács választott tagja. Erre Ernsthausen kerületi elnök Back rendőrigazgatót nevezte ki polgármesternek és a tanácsos a következő rendelettel oszlatta fel:

„Tekintve, hogy Strassburg város 33 tagu tanácsából 28-an kijelentették nekem, hogy nem fognak más polgármestert elismerni, mint a ki tagja a tanácsnak;

tekintve; hogy e nyilatkozat ellenkezik az 1872. febr. 27-ki 1. és az 1855. május 5-ki 19-ik törvénnyel;

Az 1825-ik május 5-iki 13-dik t. cz. alapján, mely felhatalmazza a praefektet, hogy a községtanácsot két órára felfüggeszse;

tekintve, hogy a felhozott törvényekben megállapított bizottság megalakítása a jelen pillanatban sok nehézséggel járna:

Az 1872. törvény 4-dik §-a alapján, mely ily esetről gondoskodik, — rendélem a mint következők:

1. §. Strassburg város tanácsa két órára felfüggesztetik. 2. §. Back rendőrigazgatóra, mint rendkívüli biztosra a községtanács jogai és kötelességei átruháztatnak.

Strassburg, april 15. 1873. Alsó-Elsass elnöke Ernsthausen.

Elsass-Lothringia igazgatásáról közlelt jelentést terjesztettek fel az illető elnökök a berlini kormányhoz. E jelentésből kitűnik, hogy a kormányzás politikai része, habár nehézséggel, de mégis könnyebben volt keresztülvihető, mint a pénzügyi. A békeszerződés által megállapított bizottság megkezdte működését, de roppant feladatát még eddig nem volt képes egészen megoldani, mert a kerületek, községek és egyesek 36 milliónyi követelésrel léptek fel Franciaország ellen és ez összeg roppant nalmal részletekre terjed ki. Franciaországnak a maga részéről hasonló összeg követelése van Elsass-Lothringia ellen. A bizottságnak eddig összesen 34,000 reclamatiót kellett letárgyalnia. Az optióra nézve előadja a jelentés, hogy Elsassból 378,377. Lothringiából pedig 50,148 személy lett franciává, s az 1872. októberi 33,000 katonaköteles közül csak 7000 állott elő. A többi Franciaországba vándorolt ki.

Spanyolországban újabb hivatalos adatok szerint a köztársasági csapatok Puycedra őstorma alkalmával 600 foglyot ejtettek Saballs bandáiból, kik, hogy a népdühének áldozatul ne essenek, azonnal hajóra szállítottak. A kormány hovatovább mind erősebben kezd fellépni a karlisták ellen. Barcelonában a conservatív párt azt határozta, hogy tartózkodni fog a szavazástól a máj. 10-ki constituante választásoknál.

A pápa egészségi állapotáról érkezett újabb hírek azt constatálják, hogy ezuzos bántalmi már jó részt megszűntek s az orvosok megengedték, hogy azobáját is elhagyhassa.

Mások szerint egészen felépült és látogatásokat fogad.

Az amerikai Egyesült-Államok congressusa az 1872-ik ülésszakban, tekintettel a közelgő választásokra nagyobb takarékoskossá szempontjából 166 millió dollárt szavazott meg a kormánynak az 1873-ik június 30-ikán bevégezhető finansziális évre. Most már Grant újra megválasztott, a nagy választásoknak vége, — nincs tehát szükség oly nagy takarékoskosságra s így a jövő évre 183 milliót szavazott meg a congressus. E felemelésből esik a congressus és kormányhivatalnokok napidíjainak és fizetésének felemelésére 1 millió, a tengerészetre 4, a hadseregére 9 millió sat.

Pensylvania törvényhozása 1 millió dollárt szavazott meg Amerika függetlenségének százados emlékére Philadelphiában 1876-ban rendezendő kiállításra. — Ezenkívül gyűjtések útján is nevezetes összegek gyűltek be s így a pénzerőből ítélve, a kiállítás méltó lesz a nagy köztársasághoz.

Magyar színészet.

(N.-r.) Hétfőn april 21-én vegyes előadásul: „Tíz leány és egy férj sem“ operette és Degré 1 felvonásos vígjátéka: „Rendkívüli előadás.“

A gyakran előforduló, nagyon is ismeretes operette a rendes sikerben részesült; s a közönségnek nevetésre hangolt részét jól mulattatta. Nincs sok mondani valónk róla, s ha kiemeljük Szilágyinak élénkségét, leszámítjuk Zajonghinak most az egyszerűen nem épen köteles cancan mozdulatait, elismeréssel szólnunk Szilágyinak (Limonia) és Dékány

Rózsa (Szidi) énekéről, s ha végül — mit érdem szerint első helyre kellett volna tennünk — kitűntetjük, hogy a helyettes Tibiska (Eichner Anna) szépen szavalta „A méh zománczat“ Arany Jánostól, eleget tettünk e részben tudósítói kötelességünknek.

Valamivel érdekesebb volt a második darab, a „Rendkívüli előadás.“ Ez a ritkábban előforduló közönségre; mi ugyan nem nagy baj, merl kevérekes tárgynál fogva meglehetősen közeledik a tragikomédiához. Hanem a színészek alkalmas tért nyit többet csinálni belőle, mint a mennyit tartalmaz magában. A Regényesi szerepet meg éppen bravour szereppé lehet tenni, s ezt Halmi eleven játékkal meglehetősen tanusította is. Frappans módon sikerült azon jelenet, midőn az urat játszó Regényesi halottaiból váratlanul, mindnyájunk nagy örömére feltámad. Eichner Anna a szintelen Emillia szerepét is érdekessé tudta tenni gondos játékkal. Szentgyörgyi (Zentai), Fodoriné (Ágnes) és Krasznai (Ladányi) is kapkodtak az ürességben, no de játékaik csak teltebb volt szerepüknél. Egyébiránt semmi emlékeztető dolog nem igen történt ez előadáson. ha csak az nem, hogy a közönség a rut idő dacára is meglehetősen számmal gyűlt egybe s jól mulatott a Ladányi tréfáin; csak kár, hogy a jelen sceneriázás szerint a tetemes kihagyások miatt nem volt eléggé érthető a darab.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, april 23. 1873.

— A pesti egyetemen a nyári tanfélévben a theologiai karban 8 tanár 13 tárgyról tart előadást; a jog és államtudományi karban 20 tanár 38 tárgyról; az orvos-sebészeti karban 28 tanár 43 tárgyról; a bölcsészeti karban 6 tanár 13 bölcsészeti tárgyról, 8 tanár 15 történelmi tárgyról, 5 tanár 16 classici-philologiai tárgyról, 3 tanár 7 mathematikai tárgyról 8 tanár 23 természettudományi, 14 tanár 36 nyelvtudományi tárgyról, 3 tanár 9 hadtudományi tárgyról és 1 tanár a gyorsírászatban ad előadást. E félévben tehát összesen 100 tanár a tudományok 214 különböző ágából tartanak előadásokat.

— Ó felsőge Vallás- és közoktatási magyar ministere előterjesztése Korojan Diemert lelkész, főesperes és szilágyság-vidéki püspöki helyettes a szamosújéri káptalan prabendát-kanonokává kinevezte.

— Gizella főhercegnő menyegzője alkalmából a Zágrábban megjelenő „Agrarmer Zeitung“ a hó 19-iki száma ünnepélyes alakban, horvát nemzetiszín (vörös, fehér, kék) keretben jelent meg, e lap élén üdvözlő verssel Gizella főhercegnőhöz és Lipót bajor herceghez. A költeményt dr. Hermann Loedel írta.

— Deák Ferencz szülőhelye nem Kehiba, hanem mint a „Zalasomogyi közlöny“ említi, Söjtör kistűnő hazánkba születési évi 1803. október 17-ike. Atyja szintén Deák Ferencz volt, anyja Zsibrik Erzsébet, keresztatyja Herteledy Imre, kereszt anyja Deák Anna.

— A berlini udvar is nász-ünnepet ült f. hó 19-ikén, Albrecht porosz királyi herceg esküvője volt az nap este hét órakor Mária szászaltenburgi hercegnővel. Az egyházi szertartás a kir. várkapólnában ment végbe s tanukul a császár, a császárné, a főherczegek és herczegnők s több előkelő vendég voltak jelen. Esküvő után tánczesély volt a fehérteremben, mely 10³/₄ órakor végződött s vele az első nap ünnepélyességei.

— Színhazi hírek Csütörtökön Scribe klaszikus színműve „Valeria“ mellett „Tíz a zárdaiban“ cz. egy felvonásos vígjáték kerül színre. Eichner Anna k. a. utolszor lép fel az alkalmammal. Némethi Irma k. a. szombaton „Stuart Máriát“ ban tartja utolsó fölléptét. Színészeink nagyobb része kedden indul el Kolozsvárról M.-Vásárhelyre. A társaság személyzete Dobsa Lajos 5 felv. szomorú játékában mutatja be magát összes tagjaival először a nyári áziunkörben.

— A florenzei „Gazetta d' Italia“ban olvasuk, hogy Rudolf koronaherceg nevelőjével a bécsi világtárlat befejezte után Olaszországba utazott s különösen Florenceben huzamosabban időzik.

— Kirmayer Károly kolozsvári ácsmester, az orsz. m. páregyesület közgyűlésén versenyképességi díszérmet, Almási Sámuel takács; segéd, Fogaras János kötélverő segéd s Léwy Elek szíjgyártó segéd ezüst érmet nyertek.

— A helybeli benne képző intézetben a mult szombaton tartott meg az első nyilvános közvizsga. Ezt 5 hónapig tartott tanfolyam előzte meg, a mely alatt az illető növendékek az értelmező olvasásban, az írásban, a számtanban, az általános nevelésben főbb elveiben, de legfőként a Fröbel-féle foglalkoztató eszközök használatában és kezelésében nyertek oktatást, illetőleg asokban gyakoroltattak. A vizsgára előállott négy növendék, a tanfolyam rövidsége dacára is, elég haladást kielégítő készségeket tanusított s így már e szerény kezdet is megmutathatta, hogy ez intézmény behozatala életrevaló volt. A meglevő, vagy alakuló gyermekkerteknek legalább lesz honnan toborzani ügyes és némi gyakorlatot szerzett gyermekfelügyelőket. S örömmel halljuk, hogy a vizsgát tettek közül 1 ily minőségbe már is beválasztott az alakulóban levő belvárosi gyermekkert-

be; a más három — most még csak ideiglenesen — magánháznál van elhelyezve. Megemlítjük még, hogy a vizsgán az intézetet fenntartó egyet elnökén kívül, a választmány nő tagjai is szép számmal voltak jelen, a kik a vizsga végén az oktatásban részt vett tanároknak köszöneteket és meglegedéseket nyilvánítottak. Jövődében az új tanfolyam már valószínűleg a belvárosi gyermekkert helyiségében fog lefolyni. Egyébiránt ennek megnyitása az igazgatóság által a kellő időben közhírré lesz téve.

— Finom vizez. „A Magyar Polgár“ ösmert genialiásu nyílása megemlékezően Boér János veterán színész jubileumáról, megrója Boér pályatársait és a színházi igazgatóságot, hogy „nem gondoskodott a negyven éves színész jubileumát innepélyesebbé tenni“, — maga pedig ezt a pompás vízcset vágja utána: „Boér különben végre kihozott pályájából s azt hisszük, mire, eléri 50 éves jubileumát, — ha arányosan testesedik — 10 év múlva „solo ba“ is mutogathatja magát. Minő finomság! Minő é! Minő gyönyörű figyelemmel pótolja ki a pályatársak és az igazgatóság mulasztásait!

— A „Tisza“ biztosító és jelzőlogbank kölcsönzési intézetet megkezdve városunkban lakatos Knauer Józsefnek 3000 frt kölcsönt adott.

— A B.-szolnokmegyei állapotokat, így írja le a „Nemere“: Domokos nevű magyar helyiségben meggyújtottak egy kalangya szénát, melyből egy istálló is egészen elhamvadt. Azután Magyarlápón az adóhivatali ellenőr lakásának a falát bontották ki, s mindenféle ruhát s mit a szobában találtak, elvittek. Nemskóra egy becsületes magyar embert éjjel az udvarán fejszével úgy össze vágta, hogy néhány napi kínos szenvedés után megszűnt élni. Továbbá egy kereskedő pinczéjét is felverték: de hamar észrevették a tulajdonosok, s a tolvajok megszaladtak, a nélkül, hogy legkisebb kárt tettek volna. Egy zsidóné házának híjjából pedig elvittek egy csomó használatra készített ugynevezett „pászkat“ ruhástól együtt, melybe be volt kötve. Néhány gyanus egyént el is fogtak s elzártak; de a vállaltásból még semmi bizonyost nem lehet kimagarázni. Különben most a gazembereknek s tolvajoknak a börtönben igen is jól van dolguk; jól élnek, tisztágyban hálának, tiszta szobába s ételnek, s büntetés, semmi. Mint emberek sajnálatra méltók; de mint tolvajok és rosz erkölcsű rablók s gyújtogatók, gyilkosok, nagyobb fenytésben kellene hogy részesüljenek. Akkor tán megapadna a börtönök jelenlegi számos fegyencze.

— A berlini udvarnál lévő francia követ, vicomte Gontaut-Biron, ki jelenleg Párisban időzik, mint a „Liberte“ írja, közelebb nagy veszélyben forgott. Neje és két leánya társaságában épen egy estélyről tért haza, a Concorde téren lovai neki vadultak, s a kocsi oly szerencsétlenül bukkolt le a bakról, hogy a kocsi kerekai testén keresztül mentek, az inas, ki a kocsi mellett ült, menten leugrott, hogy neki segítséget nyújtson, s most a fését vesztett lovak szilaj vágatással rohantak tovább. A Snai d'orsai s az Avenue de la Motte-Piquet közötti téren a szerencsétlenség immár elkerülhetlennek látszott, midőn a Chevert szegletből egy rendőrt termelt elő, a lovak zablóját szilárd kezekkel megragadta s kis vártatva megállította a lovakat. A követ családja rémüllettel távozott a színhelyről, a kocsi súlyos sérelmet szenvedett, a követ a bátor rendőrnök jutalmat nyújtott, de az semmit sem fogadott el; mire neve után tudakozódott, s a hivatalos elismerés kétségkívül nem sokáig fog késni. A követ másnap reggel vissza tért berlini állomására.

KÖZGAZDASÁG

Kivonat

a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara 1873. april 16-án tartott közgyűlése jegyzőkönyvéből:

A kereskedelmi m. ministerium véleményadás végett megküldvén a kereskedelmi és iparkamaráról szóló törvényjavaslatot, a mint azt az 1871-ben tartott kamarai egyetemes gyűlés megbízása folytán a pesti kereskedelmi és iparkamara elkészítette, a gyűlés az előbbi ülésben hozott határozatához képest most is azon nézetét nyilatkoztatja, hogy a javaslatl s annak indoklásával anynyival inkább meg van elégedve, mert abban saját nézeteit s óhajátait kifejezve látja; kéri fogja tehát a minister ö nmságát, hogy a javaslatot mielőbb a törvényhozás elé juttatni s arra törekedni kegyeskedjék, hogy az az új kamara-választások előtt törvényvé váljék. Az értekezlet folyamán felmerült azon indítvány, hogy közgazdasági érdekek szempontjából kívánatos volna, ha a törvényhozó testületben a kereskedelmi és iparkamarák is közvetlenül képviselve lennének, a melyet a gyűlés elvileg pártolándónak tartott, azonban ez óhajítás teljesülése az országos képviselet rendszerének változásától levén feltételezve, ezt a ministerhez teendő felterjesztésben csak mellékesen értesítendőnek határozta, a melyről azonban a társakamarákat is értesíteni szükségesnek tartja.

A szász-régeni ipar-egylet megalakulását jelelvén, a bécsi kiállításra vonatkozó és más helyi ügyekről szóló tudósításon kívül kérdést tón a kamarához az iránt, hogy az ott léteitni szándékolt

ipariakola segélyezéséhez az állam-kormány részéről lehet-e kiállítás? A gyűlés felszólította az egyetlet, hogy az iskola tervét, költségvetését, meglevő segély forrásait terjessze a kamara elé, a mely nem késik azt a m. ministeriumhoz pártolólág felterjesztetni, s reméli, hogy az igényelt 400 frnyi államegélyt sikerülni fog kieszközölni.

A fumei kereskedelmi és iparkamara pártolásra hívta fel a kamarát azon kérésre iránt, a melyet a német kereskedelmi törvénykönyvnek átvételére s hazánkban is törvényvé emelésére nézve a m. ministeriumhoz juttatott. A kamarától ennek indoklására felhozott érveket a gyűlés is mind alaposoknak ismerte el, a kereskedelmi törvény életbeléptetését és pedig a német országai törvény alapelvein égető szükségességüknek tartja, azonban feleslegesnek vélne ez iránt a kormányt gyorsabb tevékenységre kérni, miután tudomása van arról, hogy az erre vonatkozó törvényjavaslat nagy része már kész s a minister ígérete szerint a törvényhozás elé terjesztése még ez ülésszak alatt biztosan várható.

Alelnök Krémer Ferencz ur szóba hozta, hogy a kedvezőtlen viszonyok következtében pangó hazai ipar érdekében szerfelett kívánatos volna, ha a honvédelmi ministerium a felszerelési czikkek közlebről történő árlejtségnél különös tekintettel lenne az iránt, hogy oly vállalkozók részesüljenek előnyben, a kik kötelezik magukat, hogy a czikkeket a hazában és kis iparosok által készítették. Ez okból indítványozza, hogy a kamara tegyen ez ügyben felterjesztést a m. ministeriumhoz. Az ezen indítvány felett kifejtett vitafozós folytatn fel lön említve, hogy a kamara még 1870-ben tett erre vonatkozó felterjesztést, a melyben mind az ipar emelése érdekében, mind stratégiai szempontból indokolta, hogy a honvédek felszerelése a mennyire csak lehetséges, a kerületi parancsnokságok területén eszközöltesék, a minnek helyességét elvileg maga a honvédelmi ministerium sem tagadta, azonban részint technikai, részint pénzügyi tekintetből egyelőre kivihetőnek nem látta, de ígéretet tón, hogy a mennyiben lehetséges, egyes szállításoknál a hazai iparra tekintettel lesz s ezt a szállításokra nézve kiirt árlejtséknél a vállalkozókkal szemben feltétlenül is tüzte ki, a mint ez a közlebről kiadott hirdetésekben is látható. Ennek ellenében egyik tag felhozta, hogy tényleg a vidéki ipar még semmi eredményt sem tapasztalta a kapott ígéretnek, pedig miután a közös hadsereg felszerelésében részvételtől a magyar iparosok merőben el vannak zárva, méltányos volna, ha legalább a honvédségi felszerelvények előállításában résztvehetnének. Végül gyűlés elhatározta, hogy ez ügyet ismételtén a kereskedelmi minister ur ö nműtsága méltányos figyelmébe ajánlja.

A bécsi kereskedelmi és iparkamara figyelemztette e kamarát a f. évi június hó 16 — 20-án Bécsben tartandó nemzetközi serfőző-gyűlésre, a melynek programját is több példányban megküldte. A kamara a kerületében lakó serfőzőkkel közölni fogja.

Azon panaszok alapján, a melyek a bolyeges váltóhirlapokra nézve itt és a vidéken, valamint a fővárosban is előfordulnak, hogy t. i. ilyen úrlapok az árudákban nem minden nagyságban találhatók a vámbivatálnál is csak körülményes utánjárással szerezhetők meg, a kamara felirást intéz a ministeriumhoz, hogy ha már törvény szerint más váltó-úrlapokat használni nem lehet, legyen kellő intézkedés téve, hogy az áru-helyeken mindig és minden fajta úrlapokat találhasson a közönség.

A kamara mult évi bevételeiről és kiadásairól készült számadati kimutatást a kiüldött bizottság helyesnek találta. Ennek alapján a pénztárnokot a számadási felelősség alól felmentendőnek, a számadási kivonatot pedig a törvény-értelmében a ministeriumhoz felterjesztendőnek határozza a gyűlés.

A „KELET“ magán-távirata.

Feladatott Posten aprilis 23. 10 ó. — p. d. e.

Érkezett aprilis 23. 10 ó. 40 p. d. e.

Képviselőházunk rendes ülési a kormány óhaja szerint 28-án kezdődnek meg, ha a Delegatio tárgyalásai megengedik. Ez ülésszak mindenestre a következő ügyekkel foglalkozand: Escompte-bank, a telepítvényesek, az 1874-ki költségvetés, földadó a más ügyek, minő a nagy vasuti szerződés, a büntető novella, a házszabályok revisiója, öszre marad. Zimialkovszki krakói polgármester lengyel miniszterré nevezett ki.

Állítólag Risztles szerb miniszterelnök tegnapelőtt Bécsbe jött s Andrásynak Milan fejedelem sajátkezü levelét hozta; utazása czélja a Szerbia és monarohiánk közt a jó viszony helyreállítása.

A frankfurti zavargásokban 16 serfőzdét, sercsarnokot leromboltak. A lakosok közül 12 halott, 37 sebesült van kórházban, 120 egyén elfogatott.

Felelős szerkesztő: Szász Béla.

Hivatalos.

(202) (3—3)
1571. 1873.
Hirdetés.

Mintán Kolozsvárt a rendszeres tűzoltáshoz szükséges szerelvények és újabb szerkezettű vízfecskendők beszerztettek, ez által a városnak régibb alkotásu, de használható jó állapotban levő régi vízipuskái mellőzhetőkké váltak, ezen okból a városi hatóság köz tudomásra kívánja juttatni, hogy ez által **négy darab** régi szerkezettű **vízipuskának eladása**

elhatároztatott, még pedig azon kedvező feltétel alatt, hogy ha valamely szomszéd helység egyik, vagy másik vízipuskát megvásárolni szándékszik, tehát azt részlet fizetés mellett is megszerezheti a megkívántató kezesség mellett, s e célból naponta értekezni lehet a tanácsház telkén levő 10-dik számú hivatali szobában és egyszerűs mindenké az eladóvá lett négy darab vízipuskát meg is szemlélheti.

Sz. kir. Kolozsvár város közig. tanácsától, ápril 4-kén, 1873.

(203) (3—3)
3785.
15.

Pályázati hirdetmény.

Az alólírt m. kir. pénzügy igazgatóság területén a Balásfalván székelő kisaknai sorkút- és sótelep körlovasi állomás:

94 frt. 50 krnyi évi fizetéssel.
52 frt 50 krnyi lótarási általánnyal.

42 frtnyi utazási költséggel.
21 frtnyi lakpénzzel és a szabályszerű házszükségleti sójárándossággal betöltendő.

Ezen állomás megnyerése iránti kérvények **három hét alatt** ezen hirdetménynek a hirdapokba első beiktatásától számítva az alólírt m. kir. pénzügy igazgatóságnál beadandók és azokban az ezen állomásra kellő alkalmasság, az eddigi szolgálatok, valamint a hazai nyelveknek szó és írásbani tudása tanúsítandó.

A m. kir. pénzügy igazgatóságtól.
Nagy-Szeben, 1873-dik év mártius-hó 28-kán.

1890. sz. (208) 1—3
polg.

Árverési hirdetés

Alólírt kiküldött végrehajtó a plg. tk. rdt. 403. §-a értelmében ezenel közbirré teszi: hogy a Balásfalvi kir. e. f. törvényszék, járásbíróság 890 és 2111 számú végzések által sz.-csanádi Komáromi György hagyatéka és Komáromi Andor ellen, kolozsvári könyvkereskedők Mach és Stein és Grebe Henrich részére 25 frt 97 kr. és 280 frt 66 kr. követelés végett elrendelt kielégítési végrehajtás folytán bírósággal lefoglalt s 840 frtra becsült 7 db. tulok, 2 jármás bivaly és 3 boglya szénából álló ingóságok nyilvános árverés útján eladandók, minek a helyszínén, Szász-Csanád-on leendő eszközésére határidőül 1873-ik évi május hó 5-ik napjának délelőtti 10 órája kitézetett, melyhez a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel meghívtnak, hogy az érdeklött ingóságok emez árverésen, a polg. tk. rdt. 406. §-a szerint, szükség esetén becsáron alul is eladatni fognak.

Kelt Balásfalván, 1873-ik évi ápril hó 14. napján.

Vlassa Emil,
kiküldött bírósági végrehajtó.

(205) (1—1)
1474 szám.
1873.

Idézés tárgyalásra.

Székely József mérnök kérése a pécsestzei határ tagosításáért az ottani birtokossággal kiadott 5646 frt 55 kr. munkadíja 1 részének: 1411 frt 62 krban a pécsestzei birtokosságot illető, a deési takarékpénztárba elhelyezett korcsma jövedelemből leendő kifizetése iránt.

Ezen ügy tárgyalására határnapul folyó évi május-hava 12-dik napjának d. e. 10 óráját tűzöm ki, melyre az érdeklött feleket, és pedig az ismeretlen helyen tartózkodókat a hivatalos „Közöny” útján, Deesen a megye házában előttem való megjelenésre azon kijelentéssel idézem meg, hogy kimaradásuk esetére a megjelenő felekkel az ügy érdemlegesen tárgyalván, a körülményekhez képest fog határozat hozatni.

Belső-Szolnokmegye alispánjától.

Deesen, 1873. április 17-én.

SZARVADI PÁL, alispán.

(188) (5—6)

Eladó kert és ház.

A felső szénmezőből Házsongárd felé elágazó kerutczában 1. sz. alatti, 3 hold területű gyümölcsös kert, 4 osztályu lakházai és melléképületekkel, kedvező feltételek mellett, Szentgyörgy napig, szabad kézből eladó. Értekezni lehet ugyanott.

207 1—5

Kis részletfizetésre

évnegyedenként, vagy havonként

árulunk egyes sorsjegyekre szóló részletjegyeket, tetszés szerint egybeállított csoportokban s a legutányosabb feltételek mellett.

Mindjárt az első részlet-fizetés teljesítése után s a részletek törlesztése közben egyes-egyedül valamennyi sorsjegy nyerő számaira játszik a vásárló!

A közelebbi huzásokra

különösen ajánljuk

a braunschweigi 20 talléros sorsjegyeket

huzás május 1-én, főnyeremény 20,000 tallér,

a magyar elsőbbségi sorsjegyeket

huzás május 15-én, főnyeremény 150,000 frt.

1864-ki sorsjegyeket,

huzás június 1-én, főnyeremény 250,000 frt.

a 3°-kos török sorsjegyeket egyenkint 400 ftjával.

Huzás június 1-én, főnyeremény 300,000 frank.

Az osztrák ipar-bank Részletfizetési osztálya

azelőtt FÜRST EDE, Bécs, Szent-Istvánér.

(Utányomat nem díjazatik.)

xxxxx

TISZA biztosító és jelzálogbank.

Alaptőke két millió forint oszt. ért.

Eszközöl minden más társulatoknál olcsóbb díjak mellett biztosításokat

tűz- jégkárok ellen, úgy élet és járadékra.

Már megnyitott jelzálog-kölcsön üzletével folyósít 200 forinttól kezdve felfelé kölcsönöket készpénz, valamint záloglevelekben a legolcsóbb kamattalab mellett.

A már beállott

jégüzlet idényen rendkívül előnyös

módon és olcsó díjak mellett minden gabonát és terményt elfogad biztosításra, s kár esetén legpontosabb, gyors és lelki-ösmeretes eljárásaival legfőbb kötelemének tartandja a termelő közönség bizalmát kiérdemelni.

Biztosításokat elfogadnak, úgy felvilágosításokat adnak vidéken az ügynökök.

Kolozsvárt, a képviselősegi iroda főtér 8-dik szám Tauffer Károly házának első emeletén.

A TISZA biztosító és jelzálogbank kolozsvári képviselősege.
Kolozsvár, ápril 22-kén, 1873.

B. Bánffy Dezső, képviselő.

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdász betűivel Kolozsvárt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

(204) (1—3)

Grand Kávéház.

Van szerencsém ezennel a n. érd. közönség tudomására hozni, hogy e hó 24-től a „Grand Kávéházat” bérbe vettem és azt személyesen vezetem.

Több évi gyakorlatom Pesten és Bécsben jogosít a n. érd. közönséget biztosítani, hogy pontos szolgálat és legjobb italokkal, ebben minden igényeinek meg fogok felelni, s kényelmére ezennel előfizetést nyitok reggeli kis fehér kávé havanként 3 frt 60 kr.

„nagy” „” „” 5 frt 40 kr.

úgy szintén olvasott bel- és külföldi magyar, román, német, francia és angol lapokra a legutányosb árakban.

Midőn a n. érd. közönség becses pártfogását kérem, ígérem, hogy minden igyekezetem arra lesz fordítva, hogy becses pártfogásukra magamat elalázatos szolgálja:

BENKÓ FERENCZ,
a „Grand Kávéház” bérloje b.-középutca Helfy ház.

Mivel a Kávéház részére az egész évre szerződésileg szándékoztam bivaly tejet venni, fölkérem azon bivaly-teleh tulajdonosokat, kik szándékoznak az egész éven át tejet szállítani, nálam a „Grand Kávéházban” jeleltkezni.

Fontos!

A községi közigazgatás, vagyonkezelés és számadások kézikönyve.

Tekintettel a jegyzői szigorlatokra.

Irta **TILL ANTAL.**

II. Kiadás.

Kapható: Stein János erdélyi Múzeum-egyleti könyvkereskedésében Kolozsvárt.

Fontos!

Ugyancsak Stein János erdélyi muzeumegyleti könyvtárusnál, Kolozsvárt kaphatók:

A délibábok hőse.

A Kistalud társaságnál jutalmat nyert költemény.

Füzve 2 frt.

NYILT JELENTÉS

Maros-Vásárhely szabad királyi város polgármestere,
Borosnyai Pál urhoz.

Irta **Berzenczei László.**

Ára 30 kr.